

**Εργασία στο Μάθημα
«Εφαρμογές Δημοσίου Δικαίου»**

Θέμα: Στάθμιση Συμφερόντων

Διδάσκοντες: Δημητρόπουλος Ανδρέας

**Όνομα Φοιτήτριας: Δημητρίου Ευδοκία
Α.Μ. : 1340200200918**

Ακαδημαϊκό έτος 2007-2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
----------------------	----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 «Σύγκρουση» δικαιωμάτων.....	5
1.1α «Σύγκρουση» δικαιωμάτων» υπό νομική έννοια	
1.1β Πραγματική σύγκρουση	
1.2 Συρροή.....	10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2. Μέθοδοι επίλυσης διαφορών συνταγματικών δικαιωμάτων.....	13
2.1 Γενικά	
2.2 Αρχή της αναλογικότητας.Στάθμιση συμφερόντων.....	14
2.2α Η προσφορότητα.Καταλληλότητα	
2.2β Η αναγκαιότητα	
2.2γ Η αναλογικότητα stricto sensu	
2.3 Πρακτική εναρμόνιση.....	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Τύπος και προσωπικότητα.Σύγκρουση αυτών.....	24
3.2 Το δικαίωμα της προσωπικότητας ως περιορισμός της ελευθερίας του τύπου.....	28

3.3 Η ελευθερία του τύπου ως περιορισμός του δικαιώματος της προσωπικότητας. Διακιολογημένο συμφέρον.....	29
3.4 Η στάθμιση των συμφερόντων στη σύγκρουση μεταξύ των δικαιωμάτων της ελευθερίας του τύπου και της προσωπικότητας	33
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	38
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	39
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	45
ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΟΙ.....	46
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	47

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τη στάθμιση των συμφερόντων ως τρόπο επίλυσης της σύγκρουσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Στο πρώτο κεφάλαιο η εργασία αναφέρεται στη σχέση συρροής και σύγκρουσης των δικαιωμάτων. Ειδικότερα γίνεται αναφορά στη δαπροσωπική εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων καθώς και στην πλαστή εικόνα της σύγκρουσης των δικαιωμάτων και στο πρόβλημα της σύγκρουσης γενικότερα το οποίο φαίνεται να εξαφανίζεται στο πλαίσιο της ατομικιστικής έννομης τάξης. Στο τέλος του πρώτου κεφαλαίου αναλύεται επίσης η συρροή των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στους τρόπους επίλυσης των διαφορών και πιο συγκεκριμένα στα δύο πρότυπα μοντέλα που έχουν διαμορφωθεί. Εκτενώς αναλύεται η αρχή της αναλογικότητας καθώς και τα στάδια της μεθόδου αυτής, η αναλογικότητα *stricto sensu* αλλά και η μέθοδος της πρακτικής εναρμόνισης.

Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στη σύγκρουση της ελευθερίας του τύπου και του δικαιώματος της προσωπικότητας δηλαδή στη σύγκρουση δύο συνταγματικών δικαιωμάτων.

Ειδικότερα αναλύεται το περιεχόμενο της ελευθερίας του τύπου και πως μπορεί να περιορίσει το δικαίωμα της προσωπικότητας.

Γίνεται επίσης αναφορά στην προσβολή του δικαιώματος της προσωπικότητας από τον τύπο, ενώ πραγματεύεται επίσης το θέμα του «δικαιολογημένου συμφέροντος» και τον τρόπο με τον οποίο αυτό εμφανίζεται ως λόγος που αίρει το παράνομο του χαρακτήρα της προσβολής της προσωπικότητας απ' τον τύπο.

Στο τέλος της εργασίας παρατίθεται μια συμπερασματική ανάλυση αναφορικά με την προεκτεθείσα έρευνα, νομολογία από δικαστηριακές αποφάσεις σχετικές, με το θέμα, βιβλιογραφία καθώς και η περίληψη του θέματος με το οποίο ασχολήθηκε η έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 «Σύγκρουση» δικαιωμάτων

1.1Α Σύγκρουση δικαιωμάτων υπό νομική έννοια είναι η ταυτόχρονη αναγνώριση και νόμιμη άσκηση των δικαιωμάτων περισσότερων φορέων κατά τρόπο ώστε η νόμιμη άσκηση του δικαιώματος ενός να περιορίζει την επίσης νόμιμη άσκηση του δικαιώματος του άλλου. Χαρακτηριστικό της νομικής σύγκρουσης είναι η νόμιμη άσκηση των δικαιωμάτων από όλους τους φορείς. Η ιδιομορφία της αλλά και η αντίθεσή της, βρίσκεται στο εξής παρά το ότι η άσκηση όλων των δικαιωμάτων από όλους τους φορείς είναι νόμιμη, εντούτοις θίγεται κάποιο θεμελιώδες δικαίωμα. Το ζήτημα που γεννάται είναι αν μπορεί να αναγνωρίζεται στη σύγχρονη έννομη τάξη σύγκρουση δικαιωμάτων με την παραπάνω νομική έννοια. Αν μια τέτοια σύγκρουση δικαιωμάτων δεν μπορεί να γίνει δεκτή, τότε και ο όρος αυτός δεν μπορεί να έχει άλλη έννοια από εκείνη της «πραγματικής σύγκρουσης» δηλαδή της προσβολής των δικαιωμάτων των άλλων χωρίς αναγνώριση από το δίκαιο ανάλογης εξουσίας

1.1B Πραγματική σύγκρουση: Πραγματική σύγκρουση δικαιωμάτων είναι η αποδοκιμαζόμενη από το δίκαιο παραβίαση του δικαιώματος του άλλου. Οι πραγματικές συγκρούσεις υπήρχαν και δυστυχώς θα υπάρχουν καθημερινά. Κατά την πραγματική σύγκρουση ο ένας από τους φορείς, ο επιτιθέμενος, ενεργοποιείται πέρα από το επιτρεπόμενο δικαιοκώπλο πλαίσιο, δηλαδή ενεργεί χωρίς δικαίωμα. Στο πεδίο των

πραγματικών συγκρούσεων κάποιος φορέας παραβιάζει το συνταγματικό δικαίωμα του άλλου, όμως η παραβίαση αυτή αποδοκιμάζεται από το δίκαιο. Η άσκηση του δικαιώματός του δεν είναι νόμιμη. Δεν πρόκειται επομένως για νομική, δηλαδή για κατά δίκαιο, σύγκρουση.

Η παραδοσιακή νομική επιστήμη και μεθοδολογία εφαρμόζει τα θεμελιώδη δικαιώματα μόνο στις σχέσεις «δημοσίου δικαίου», στις σχέσεις δηλ. στις οποίες μόνο το ένα μέρος είναι φορέας θεμελιωδών δικαιωμάτων, ενώ το άλλο μέρος δεν είναι. Η εφαρμογή όμως των θεμελιωδών δικαιωμάτων στις διαπροσωπικές σχέσεις, εμφανίζεται εξαιρετικά προβληματική. Η διαπροσωπική εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων «δημιουργεί» ή ορθότερα φέρνει στην επιφάνεια το πρόβλημα της σύγκρουσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων, που συνδέεται με τον τρόπο της εφαρμογής τους στις διαπροσωπικές σχέσεις. Το πρόβλημα της σύγκρουσης των δικαιωμάτων δεν είναι πρόβλημα τριτενέργειας. Δεν δημιουργεί η διαπροσωπική εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων το ζήτημα της σύγκρουσής τους, αλλά η δομή και η λειτουργία της ατομικιστικής έννομης τάξης.¹

- **Η πλαστικότητα της νομικής σύγκρουσης δικαιωμάτων.**

Η διάκριση του αμυνόμενου από τον επιτιθέμενο όπως επίσης και η διάκριση ανάμεσα στην πραγματική σύγκρουση και την δικαιοϊκή άρση της συμβάλλουν στον παραμερισμό ενός «νομικοτεχνικού εμποδίου», που παρεμβάλλει η επίδραση της

¹ Δημητρόπουλος Ανδρέας Γ. Συνταγματικά Δικαιώματα γενικό μέρος, Σύστημα Συνταγματικού δικαίου, Τόμος Γ-Ημίτομος Ι Αθήνα 2005 σελ. 238-239

ατομικιστικής νομικής θεωρίας και παραδοσιακής νομικής σκέψης, δηλαδή της πλαστής εικόνας της λεγόμενης «νόμικης σύγκρουσης των δικαιωμάτων». Η πλαστή εικόνα της σύγκρουσης των δικαιωμάτων εξαφανίζεται όπως και το ίδιο το πρόβλημα δημιουργείται μόνο όταν εξετάζεται στο πλαίσιο της ατομικιστικής έννομης τάξης. Από την άποψη αυτή το ζήτημα της σύγκρουσης των δικαιωμάτων, είναι ζήτημα που ανάγεται στη μεταβολή της έννομης τάξης. Το ζήτημα της σύγκρουσης των δικαιωμάτων ως ζήτημα νομικοπολιτικής πραγματικότητας το δημιουργεί η ατομικιστική έννομη τάξη και το καλλιεργεί η ατομικιστική νομική παράδοση, η οποία βασιζόμενη στη «θεμελιώδη νομική έννοια» του δικαιώματος και στα παλιά ατομικιστικά νομικά πρότυπα, δεν θέτει πάντα σαφή όρια της άσκησης των δικαιωμάτων. Στη σύγχρονη έννομη τάξη, η ανθρωπιστική αρχή και τα θεμελιώδη δικαιώματα που την εξειδικεύουν, αφενός οριοθετούν το δικαίωμα κάθε φορέα, αφετέρου οριοθετούν τα δικαιώματα των άλλων φορέων. Όπως προκύπτει από την ανθρωπιστική αρχή, στην έννομη τάξη του κοινωνικού ανθρωπισμού αναγνωρίζεται μόνο η εξουσία του ανθρώπου στο άτομο του (αυτεξουσία, αυτοπροσδιορισμός) όχι όμως και η εξουσία του ατόμου σε άλλα άτομα. Επίσης η εξουσία του ατόμου σε πράγματα, δεν επιτρέπεται να οδηγεί σε κυριαρχία σε άξιους ανθρώπους. Δεν υπ'άρχει επομένως στη σύγχρονη έννομη τάξη από νομική άποψη «σύγκρουση δικαιωμάτων», με την έννοια ότι δύο δικαιώματα συγκρούονται ασκούμενα κατά νόμιμο τρόπο. Η νόμιμη άσκηση των δικαιωμάτων δεν οδηγεί στη σύγκρουση. Στην πραγματικότητα ο ένας από τους δύο φορείς

έχει θίξει τα δικαιώματα του άλλου.Εφόσον προσβάλλεται θεμελιώδες δικαίωμα,δεν πρόκειται για σύγκρουση δικαιωμάτων ,αλλά για προσβολή δικαιώματος.Σύγκρουση δικαιωμάτων σημαίνει την ταυτόχρονη ύπαρξη και νόμιμη άσκηση δύο ή περισσοτέρω,τα οποία επειδή ακριβώς αναγνωρίζεται από το δίκαιο ότι υπάρχουν και ασκούνται κατά νόμιμο τρόπο για αυτό εμφανίζονται ότι συγκρούονται.Τίθεται όμως το ερώτημα',στο πλαίσιο της σύγχρονης έννομης τάξης το δίκαιο πώς είναι δυνατόν να επιδοκιμάζει και να αποδοκιμάζει,να επιτρέπει και να απαγορεύει ταυτόχρονα την ίδια συμπεριφορά.Και ποιά είναι τότε η αποστολή του δικαίου σχετικά με την άρση αυτών των συγκρούσεων.Το δίκαιο δεν είναι δυνατόν να επιτρέπει και να απαγορεύει ταυτόχρονα την ίδια συμπεριφορά.Η σύγχρονη έννομη τάξη ρυθμίζει τα δικαιώματα,όχι ως αλληλοσυγκρουόμενα αλλά ως αρμονικά ασκούμεναδικαιώματα.Οι ποικιλόμορφες διαφορές που ανακύπτουν ανάμεσα στους φορείς των θεμελιωδών δικαιωμάτων,οφείλονται στις πραγματικές συγκρούσεις ανάμεσα στα άτομα.Αποστολή όμως του δικαίου είναι ακριβώς η δικαιοική άρση των πραγματικών συγκρούσεων,δηλαδή η απονομή της δικαιοσύνης επομένως κατά δίκαιο δεν υπάρχουν συγκρούσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων.Ο προορισμός,η αποστολή και η αξία του δικαίου είναι να επιβάλλει την αρμονική συμβίωση,δηλαδή να αίρει τις πραγματικές συγκρούσεις με νομικούς κανόνες.Προκ.υπτει έτσι η θεμελιώδης διάκριση ανάμες στην πραγματική σύγκρουση και στην δικαιοική άρση της,ανάμεσα στην πραγματική αντίθεση και στη νομική σύνθεση της αντίθεσης.Εφόσον πράγματι υπάρχει σύγκρουση ανάμεσα στις

φορείς των θεμελιωδών δικαιωμάτων, αυτό σημαίνει ότι κάποιος από τους φορείς «υπερέβη» τα όρια της άσκησης των δικαιωμάτων του ή με άλλη έκφραση «παρέβη» τις υποχρεώσεις που του επιβάλλει το δίκαιο δηλαδή ενήργησε χωρίς δικαίωμα. Η παρ'άβαση των υποχρεώσεων, οδηγεί στην παραβίαση των δικαιωμάτων του άλλου. Άλλοτε πάλι η «σύγκρουση δικαιωμάτων» εμφανίζεται από την αντιπαράθεση δικαιώματος προς δικαίωμα, αντί της επιβαλλόμενης αντιπαράθεσης δικαιώματος προς θεσμό. Η τοποθέτηση αυτή εξαφανίζει τη «σύγκρουση» και οδηγεί σε ορθές αντικειμενικές λύσεις. Π.χ η εγκατάσταση κληρονόμου υπό την αίρεση της σύναψης γάμου με συγκεκριμένο πρόσωπο δεν είναι ζήτημα «σύγκρουσης» ελευθερίας του διαθέτη και ελευθερίας του κληρονόμου, αλλά ζήτημα εφαρμογής της ελευθερίας του κληρονόμου στο πλαίσιο της κληρονομικής σχέσης. Συμπερασματικά, η εικόνα της σύγκρουσης των δικαιωμάτων είναι πλαστή. Προέρχεται από τον ατομικισμό και ενισχύει τις ατομικιστικές δοξασίες. Ζήτημα σύγκρουσης δικαιωμάτων στη σύγχρονη έννομη τάξη δεν υπάρχει.

Σύγκρουση και στάθμιση. η αντίληψη για τη σύγκρουση νομίμως ασκουμένων δικαιωμάτων οδηγεί στη στάθμιση των συμφερόντων. Όμως το ζήτημα που τίθεται δεν είναι η στάθμιση των «συμφερόντων» ή των «αξιών» ή των «αγαθών» αλλά η διακρίβωση του ποιός είναι αμυνόμενος και ποιός επιτιθέμενος είναι ζήτημα δηλαδή διακρίβωσης της άμυνας από την επίθεση.²

Σύμφωνα με άλλη άποψη τα θεμελιώδη δικαιώματα δεσμεύουν άμεσα μόνο τους φορείς της δημόσιας εξουσίας μια

² Δημητρόπουλος Ανδρέας Γ. Συνταγματικά Δικαιώματα γενικό μέρος, Σύστημα Συνταγματικού δικαίου, Τόμος Γ-Ημίτομος Ι Αθήνα 2005 σελ 239-241

τέτοια σύγκρουση θεμελιωδών δικαιωμάτων μπορεί να είναι μόνο έμμεση και όχι άμεση.

Μια άμεση σύγκρουση θεμελιωδών δικαιωμάτων διαφόρων προσώπων είναι δυνατή μόνο στην περίπτωση της άμεσης δέσμευσης και των ιδιωτών από τα θεμελιώδη δικαιώματα (π.χ. άρθρο 22, παραγ. 1, εδ. β, ελληνικού συντάγματος) και γενικά υπό τη θεωρία που δέχεται μια τέτοια δέσμευση των τρίτων, δηλ. την «άμεση τριτενέργεια» των θεμελιωδών δικαιωμάτων.³

1.2 Συρροή

Για συρροή θεμελιωδών δικαιωμάτων γίνεται λόγος στις περιπτώσεις κατά τις οποίες μια και η αυτή ανθρώπινη ενέργεια εμπίπτει στο περιεχόμενο και επομένως προστατεύεται από περισσότερες διατάξεις θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Στις περιπτώσεις συρροής πρόκειται για ένα και το αυτό «πραγματικό», δηλαδή βασικά για μια και την ίδια πράξη, την ίδια ανθρώπινη ενέργεια, η οποία εμφανίζεται με περισσότερους «νομικούς χαρακτηρισμούς», είναι δηλαδή δυνατή η υπαγωγή της σε περισσότερες διατάξεις θεμελιωδών δικαιωμάτων. μια και η αυτή ανθρώπινη συμπεριφορά συνιστά ταυτόχρονη άσκηση περισσότερων ατομικών ελευθεριών. Στις περιπτώσεις αυτές συρρέουν, συναντώνται περισσότερα δικαιώματα και συντρέχει η ταυτόχρονη εφαρμογή των αντίστοιχων συνταγματικών διατάξεων στην ίδια περίπτωση. Το ίδιο πραγματικό περιστατικό ρυθμίζεται με περισσότερους κανόνες δικαίου, περισσότερα

³. Ράικος Γ Αθανάσιος: Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου. Τα θεμελιώδη δικαιώματα, τεύχος Α, τόμος Β Αθήνα 1984 σελ. 221-222

θεμελιώδη δικαιώματα. Πρόκειται για πολλαπλή συνταγματική προστασία του ίδιου φορέα δικαιώματος.⁴ Σε πολλές περιπτώσεις η συρροή δεν είναι αληθής αλλά φαινομενική. Το Σύνταγμα κατοχυρώνει ορισμένα γενικά «μητρικά» θεμελιώδη δικαιώματα από τα οποία προέρχονται άλλα θεμελιώδη δικαιώματα. Σε τελική ανάλυση όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα εξειδικεύουν την ανθρώπινη αξία. πομένως, κάθε παραβίαση θεμελιώδους δικαιώματος αποτελεί και παραβίαση της ανθρώπινης αξίας. από το μητρικό δικαίωμα της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας (αρθρο5σ) προέρχονται όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα, που κατοχυρώνουν ελευθερίες ενώ από τη γενική αρχή της ισότητας (αρθρο4Σ) προέρχονται τα δικαιώματα ισότητας. Σε όλες δηλαδή αυτές τις περιπτώσεις θα έπρεπε η γενική διάταξη του άρθρου 5 να συντρέχει με κάθε ειδικότερη διάταξη ατομικών ελευθεριών και η γενική αρχή της ισότητας θα έπρεπε να συντρέχει με κάθε μερικότερο δικαίωμα ισότητας. η παράλληλη αυτή τοποθέτηση γενικής και ειδικής διάταξης είναι καταρχήν ορθή και απαραίτητη για την επιστημονική έρευνα. Η σχέση ειδικού και γενικού είναι αλληλοσυμπληρούμενη και αλληλοαποκλειόμενη. Ό,τι δεν ρυθμίζει η ειδική διάταξη, ανάγεται στην προστασία που παρέχει η γενική. Ό,τι όμως αποτελεί ρυθμιστικό περιεχόμενο της ειδικής διάταξης, αποκλείεται από την γενική ρύθμιση. Στις περιπτώσεις δηλαδή αυτές πρόκειται για φαινομενική συρροή και δεν συντρέχουν τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Στις περιπτώσεις συρροής τίθεται συχνά το ερώτημα της «προτίμησης», επομένως και της εφαρμογής μιας από τις

⁴ Δημητρόπουλος Ανδρέας Γ. Συνταγματικά Δικαιώματα γενικό μέρος, Σύστημα Συνταγματικού δικαίου, Τόμος Γ- Ημίτομος Ι Αθήνα 2005 σελ 243

περισσότερες διατάξεις. Το ζήτημα τίθεται διαζευκτικά, πχ. στην περρίπτωση της θρησκευτικής λειτουργίας τίθεται το ερώτημα της εφαρμογής ή του άρθρου 11 ή του άρθρου 13. Η εφαρμογή της μιας ή της άλλης διάταξης δυνατόν να συνεπάγεται διαφοροποιήσεις ως προς την συνταγματική προστασία. Πάντως η διαζευκτική αυτή τοποθέτηση δεν είναι πάντοτε ορθή. Κυρίως σε περιπτώσεις «μικτών δικαιωμάτων» πχ. αθλητικό συνέρχεσθαι, θρησκευτικό συνεταιρίζεσθαι, θρησκευτικός τύπος κλπ., το ζήτημα εμφανίζεται με τη μορφή, όχι της επιλογής, αλλά της σύνθεσης των περισσότερων συνταγματικών διατάξεων σε ενιαία ρύθμιση. Βασικό κανόνα της συνθετικής αυτής ερμηνείας αποτελεί η παροχή όσο το δυνατόν μεγαλύτερης συνταγματικής προστασίας.⁵

⁵ .Δημητρόπουλος Ανδρέας Γ. Συνταγματικά Δικαιώματα γενικό μέρος, Σύστημα Συνταγματικού δικαίου, Τόμος Γ-Ημίτομος Ι Αθήνα 2005 σελ 243-244

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2. Μέθοδοι επίλυσης διαφορών συνταγματικών δικαιωμάτων

2.1 Γενικά

Αρχικά αξίζει να επισημανθεί,ότι οποιαδήποτε προσπάθεια επίλυσης του προβλήματος θα πρέπει να ξεκινά από τη θεμελιώδη παραδοχή της «τυπικής ισοδυναμίας όλων των διατάξεων που περιλαμβάνονται στο Σύνταγμα».Κατά συνέπεια δεν τίθεται θέμα in abstracto προτίμησης οποιασδήποτε συνταγματικής διάταξης εις βάρος άλλης,εκτός βέβαια αν υπάρχει μεταξύ τους σχέση ειδικότητας⁶.Δεν υπάρχουν κατά το Σύνταγμα «σημαντικότερα» και «λιγότερο σημαντικά» θεμελιώδη δικαιώματα.

Έχει υποστηριχθεί ,ότι η στάθμιση της εκάστοτε προτεραιότητας,δηλαδή, η προστασία της μιας και ο περιορισμός της άλλης ατομικής ελευθερίας σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση είναι ζήτημα πραγματικό εξαρτώμενο απο τις συντρέχουσες συγκυρίες⁷.Ο Γ.Μιχαηλίδης Νουάρος,μελετώντας τη σύγκρουση του δικαιώματος επί του ιδιωτικού βίου με το δικαίωμα της ελευθερίας του τύπου ,δέχεται τη θεωρία της στάθμισης των συμφερόντων.Η στάθμιση κατά τον ίδιο συντελείται τόσο σε επίπεδο αντικειμενικό,με βάση τις επικρατούσες κοινωνικές αντιλήψεις,όσο και σε επίπεδο υποκειμενικό,που προσδιορίζεται από τη βούληση του

⁶ Χρυσόγονος Χ.Κώστας Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα Β έκδοση Αθήνα 2002 σελ.102

⁷Μάνεσης Α.Ατομικές Ελευθερίες 1982 σελ.65

ενδιαφερόμενου ατόμου. Η στάθμιση αυτή οφείλει να αναζητήσει την, όσο το δυνατόν, αποτελεσματικότερη προστασία και των δύο συγκρουόμενων δικαιωμάτων (αρχή της πρακτικής αρμονίας).⁸

Στη γερμανική νομική επιστήμη έχουν διαμορφωθεί δύο μοντέλα, μέθοδοι επίλυσης διαφορών συνταγματικών δικαιωμάτων στο πεδίο σχέσεων κράτους – πολιτών.

α) Η βασιζόμενη στην αρχή της αναλογικότητας, μέθοδος η οποία εφαρμόζεται για τον περιορισμό των δικαιωμάτων με επιφύλαξη νόμου.

β) Η πρακτική εναρμόνιση για τον περιορισμό των δικαιωμάτων χωρίς επιφύλαξη νόμου. Η όλη, δηλαδή, μεθοδολογία διχοτομείται με κριτήριο την μεσολάβηση επιφύλαξης νόμου.

2.2 Αρχή της αναλογικότητας. Στάθμιση συμφερόντων

Η αρχή της αναλογικότητας επιτάσσει την ύπαρξη εύλογης σχέσης, εύλογης αναλογίας, ανάμεσα στον επιδιωκόμενο σκοπό και στον περιορισμό συνταγματικού δικαιώματος ως μέσου για την επίτευξη του σκοπού. Ο περιορισμός πρέπει να συγκεντρώνει τις ιδιότητες της καταλληλότητας και της αναγκαιότητας. Η αρχή της αναλογικότητας προσδιορίζει τη σχέση ανάμεσα στο σκοπό του νομοθέτη (κοινό δίκαιο) και το μέσο που χρησιμοποιεί για την επίτευξή του και το οποίο περιορίζει συνταγματικό δικαίωμα. Η αρχή της αναλογικότητας

⁸ Μιχαηλίδης –Νουάρος Γεώργιος «Το απαραβίαστο του ιδιωτικού βίου και η ελευθερία του τύπου» τόμος Θ 1983 σελ.369

κατοχυρώνεται πλέον και ρητώς από το άρθρο 25 παρ.1 εδ.δ Σ. Όπου ορίζεται ότι κάθε είδους περιορισμοί των συνταγματικών δικαιωμάτων πρέπει να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας. Κατά το άρθρο 11-112 παρ.1 εδ.β του ΣχΕυρΣ, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται, μόνο εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η ΈΝΩΣΗ ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων. Η καταγωγή της αρχής της αναλογικότητας ανάγεται στο γερμανικό αλλά και στο γαλλικό αστυνομικό δίκαιο. Κατά το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο ο νομοθετικός περιορισμός του συνταγματικού δικαιώματος πρέπει να ανταποκρίνεται προς τα πράγματα, να θεμελιώνεται στη φύση του πράγματος και δεν επιτρέπεται ο νομοθέτης να εισάγει περιορισμούς ξένους προς αυτή. Την αρχή εφαρμόζει το δικαστήριο των ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το οποίο και δέχεται με τη νομολογία του, ότι οι πράξεις των κοινοτικών Οργάνων πρέπει να τελούν σε ανάλογη προς τον σκοπό σχέση και να μην υπερβαίνουν το απαραίτητο για την επίτευξή του μέτρο. Η αρχή καθιερώνεται στα άρθρα 8-11 ΕΣΔΑ και εφαρμόζεται στη νομολογία του ΕΔΔΑ. Η αρχή της αναλογικότητας περιείχετο ήδη στην παλαιότερη νομολογία του ΣτΕ και εμφανίζεται ρητά μετά το 1984. Κατά την ελληνική νομολογία η αρχή της αναλογικότητας συνάγεται από την έννοια του κράτους δικαίου. Ιδιαίτερη είναι η σημασία της

αρχή της αναλογικότητας αναφορικά προς την κατά το άρθρο 5 παρ. 3 προσωπική ελευθερία και την προσωποκράτηση ως περιορισμό της ελευθερίας αυτής. Για την επιβολή της προσωποκράτησης, ως βαρύτατου περιορισμού δεν αρκεί η νομοθετική πρόβλεψη, αλλά πρέπει να εκτιμά ο δικαστής και σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση αν και κατά ποίο βαθμό το μέτρο αυτό είναι αναγκαίο και πρόσφορο για τον συγκεκριμένο οφειλέτη, αφού ληφθούν υπόψιν όλα τα πραγματικά περιστατικά.

Η νομιμότητα του σκοπού του νομοθέτη και του μέσου. Επιδιωκόμενος σκοπός του νομοθέτη και χρησιμοποιούμενο μέσο αποτελούν τους δύο άξονες της σχέσης, την οποία προτείνει η αρχή της αναλογικότητας για την εξέταση της νομιμότητας του περιορισμού των συνταγματικών δικαιωμάτων. Τα ελληνικά δικαστήρια ελέγχουν τον «δηλωμένο σκοπό του νόμου». Θα πρέπει δηλαδή να είναι σύμφωνος προς το Σύνταγμα ο σκοπός του νομοθέτη, όπως δηλώνεται κατά τρόπο επίσημο, είτε στην αιτιολογική έκθεση είτε κατά τη συζήτηση, όπως αποτυπώνεται στα πρακτικά. Δεν ελέγχεται όμως δικαστικά η αλήθεια του δηλωμένου σκοπού του νομοθέτη, αν δηλαδή ο νομοθέτης χρησιμοποιεί τη νομοθετική του εξουσία για σκοπό διάφορο από εκείνο που επίσημα δηλώνεται. Δεν ελέγχεται η «κατάχρηση της νομοθετικής εξουσίας». Κατά τεκμήριο τα παραγωγικά αίτια της βούλησης του νομοθέτη συμπίπτουν με τον δηλωμένο σκοπό, δημιουργούμενου έτσι ενός «τεκμηρίου συνταγματικότητας». κατά τη

νομολογία του ΣτΕ οι περιορισμοί πρέπει να «συνάπτονται προς υπό του νόμου επιδιωκόμενο σκοπό». Τα στάδια της μεθόδου της αναλογικότητας είναι τα εξής.

.2.2α Η προσφορότητα. Καταλληλότητα

Κατάλληλος είναι ο περιορισμός, όταν μπορεί να επιφέρει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Η αρχή απαιτεί όπως ο εισαγόμενος νομοθετικός περιορισμός αποτελεί κατά είδους και έκταση πρόσφορο μέσο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού.

.2.2β Η αναγκαιότητα

Αναγκαίος είναι ο περιορισμός, όταν αποκλείεται η επιλογή άλλου εξίσου μεν αποτελεσματικού, λιγότερο όμως περιοριστικού μέτρου. αν δηλαδή το ίδιο αποτέλεσμα είναι δυνατόν να επιτευχθεί με μικρότερο περιορισμό, τότε ο επιβαλλόμενος δεν είναι αναγκαίος και κατά συνέπεια δεν είναι σύμφωνος προς την αρχή της αναλογικότητας. Στη νομολογία του ΣτΕ φαίνεται να παγιτοποιείται η θέση ότι η έκταση του περιορισμού του συνταγματικού δικαιώματος ελέγχεται δικαστικά και κυρίως αν ο περιορισμός υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο. εφόσον στο νόμο προβλέπονται περισσότεροι περιορισμοί, η διοίκηση οφείλει να εφαρμόζει τους καταρχήν ηπιότερους.⁹

⁹ Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας Συνταγματικά Δικαιώματα γενικό μέρος, Σύστημα Συνταγματικού δικαίου, Τόμος Γ- Ημίτομος Ι Αθήνα σελ. 245-248

2.2γ Η αναλογικότητα *stricto sensu*. Στάθμιση συμφερόντων. Στην αρχή της αναλογικότητας εντάχθηκε η στάθμιση συμφερόντων η οποία μάλλον αρχικά εθεωρείτο ως αυτοτελής μέθοδος. Προς τη λύση του προβλήματος της σύγκρουσης των δικαιωμάτων, των μεταξύ ιδιωτών σχέσεων στράφηκε το γερμανικό ομοσπονδιακό συνταγματικό δικαστήριο, το οποίο είχε να αντιμετωπίσει από τις πλέον δύσκολες περιπτώσεις εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αναπτύχθηκε έτσι κυρίως στο πλαίσιο της νομολογίας του ΓΟΣΔ, η θεωρία ή μέθοδος της «στάθμισης των συμφερόντων», που συνδέεται στενά με την αντίληψη, που επικρατεί στη Γερμανία, για το «αξιολογικό σύστημα» και την «αξιολογική φύση» της γερμανικής έννομης τάξης, που επίσης κυοφορήθηκε και αναπτύχθηκε όχι μόνο αλλά και στο πλαίσιο της νομολογίας του ΓΟΣΔ. Η μέθοδος της στάθμισης των συμφερόντων ξεκινά από τη βάση της νόμιμης άσκησης των δικαιωμάτων και από τα δύο μέρη της διαφοράς και αντιμετωπίζοντας το όλο θέμα περιπτωσιολογικά, προβαίνει στη στάθμιση των συμφερόντων σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Στις περιπτώσεις λοιπόν σύγκρουσης δικαιωμάτων, οι «ανώτερες αξίες υπερτερούν», ενώ «οι κατώτερες αξίες υποχωρούν». Η στάθμιση των συμφερόντων έχει γίνει αντικείμενο κριτικής. Η ασάφεια της μεθοδολογίας αυτής έγκειται, εκτός των άλλων, στο ότι οποιοδήποτε συμφέρον εύκολα μπορεί να παρουσιαστεί ως «υψηλή και ευγενής» αξία, ενισχυόμενης με αυτόν τον τρόπο σημαντικά και της

ευχέρειας της δικαστικής κρίσης και της αβεβαιότητας του δικαίου. Η μέθοδος της στάθμισης των συμφερόντων, αντιμετωπίζει τις αντιθέσεις, δεν στρέφεται όμως προς τον εντοπισμό της ενότητας, προς την σύνθεσή τους, αλλά προς την προτίμηση του ενός ή του άλλου μέρους της διαφοράς, προτίμηση, η οποία, όσο κι αν εξαρτάται από «αντικειμενικά κριτήρια» δεν μπορεί να απαλλαγεί από υποκειμενικά στοιχεία και κρίσεις. Η στάθμιση των συμφερόντων παρέχει μεγάλη εξουσία στον δικαστή. Από δογματική άποψη η στάθμιση των συμφερόντων προϋποθέτει ανισότητα αγαθών και διατάξεων που τις κατοχυρώνουν. Όμως όλες οι συνταγματικές διατάξεις έχουν την ίδια τυπική δύναμη. Εφόσον υπάρχει τυπική ισοδυναμία των διατάξεων, ο δικαστής δεν μπορεί κατά την εφαρμογή τους να θεωρήσει ότι υπερτερεί μία και να επιλέξει εις βάρος της άλλης. Η τυπική ισοδυναμία των συνταγματικών διατάξεων εμποδίζει τη στάθμιση των προστατευομένων με αυτές αγαθών. Η βασιζόμενη στην αρχή της αναλογικότητας μέθοδος δημιουργήθηκε για την εφαρμογή των συνταγματικών δικαιωμάτων στις σχέσεις δημοσίου δικαίου και δεν κατευθύνθηκε και προς την εφαρμογή τους και στις διαπροσωπικές σχέσεις. Υποδεικνύει μια μορφή αιτιώδους συνάφειας μεταξύ σκοπού του νόμου και περιοριστικού νομοθετικού μέσου, της οποίας η εφαρμογή δυσχεραίνεται μεταξύ άλλων διότι συνδέεται με υποκειμενικά στοιχεία και κρίσεις. Περιοριζόμενη βασικά στις περιπτώσεις, που μεσολαβεί επιφύλαξη νόμου, δεν έχει

πεδίο εφαρμογής σε πολλές άλλες περιπτώσεις. Τελικά καταλήγοντας στη «στάθμιση» σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση δεν προσφέρει σαφή γενικά κριτήρια για την άρση των συγκρούσεων.¹⁰

Ο Α. Μάνεσης θέλοντας να επισημάνει τον κίνδυνο των υποκειμενικών κρίσεων παρατηρεί τα εξής:

« Η διακριτική ευχέρεια που έχει σ'αυτές τις περιπτώσεις το αρμόδιο κρατικό όργανο πρέπει να ασκείται με κριτήρια αντικειμενικά και όχι με βάση αυθαίρετες κατατάξεις και υποκειμενικές εκτιμήσεις ιδεολογικής ή πολιτικής υφής».

Όταν όμως τα πράγματα δυσκολεύουν σε οριακές περιπτώσεις εκεί δηλ. που το κριτήριο της εύλογης λύσης δεν είναι προφανές, εκεί που τα συγκρουόμενα συμφέροντα είναι ισότιμα και ισοβαρή, σε αυτές τις περιπτώσεις η υπόδειξη Μάνεση υπόκειται στην εξής κριτική:

1) Υπάρχει πάντοτε δυνατότητα «αντικειμενικής κρίσης» από ένα μέλος της κοινωνίας που ασκεί λειτουργήματα και που καλείται κατά την άσκηση του λειτουργήματός του να κάνει αξιολογικές επιλογές;

2) Και ο δημόσιος λειτουργός όταν κληθεί να σταθμίσει μια σύγκρουση, π.χ. μεταξύ θρησκευτικής ελευθερίας (άρθρο 13 παραγ. 2 Συντάγματος) και ελευθερίας τύπου (άρθρο 14 παραγ. 2 Συντάγματος) τελικά δεν μπορεί να αποφύγει την απάντηση στο ερώτημα:

¹⁰ Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας Συνταγματικά Δικαιώματα γενικό μέρος, Σύστημα Συνταγματικού δικαίου, Τόμος Γ-Ημίτομος Ι Αθήνα 245-249

Ποιο είναι το αγαθό, πού είναι – έστω και μόνο στη συγκεκριμένη περίπτωση – άξιο περισσότερης προστασίας;

Αυτή η κρίση όμως έχει από τη φύση της, από το είδος του επίδικου προβλήματος, περιεχόμενο ιδεολογικό ή (και) πολιτικό

3) Αυτό που πρέπει να ζητείται από το επιφορτισμένο με την στάθμιση των συγκρουόμενων δικαιωμάτων όργανο της πολιτείας είναι όχι η αντικειμενικότητα, που μάλλον είναι ανέφικτη, αλλά η αμεροληψία του. Η διαφορά ανάμεσα στην αντικειμενικότητα και στην αμεροληψία είναι η εξής: με την αντικειμενικότητα επιχειρείται ο συχνά ανέφικτος αποχωρισμός της αξιολογικής κρίσης από την ιδεολογική και πολιτική, συγκρότηση του κρίνοντος οργάνου.

Με την αμεροληψία, αντίθετα επιχειρείται ο αποχωρισμός της αξιολογικής κρίσης του οργάνου από τους ενδεχόμενους δεσμούς του με τα πρόσωπα ή τα συμφέροντα της συγκεκριμένη σύγκρουσης.

4) Βάσει των όσων προαναφέρθηκαν, προκύπτει πως στο πρόβλημα της στάθμισης των συγκρουόμενων δικαιωμάτων δεν μπορεί να υπάρξει μια ορθή λύση που θα είναι άσχετη με την (κατ' ανάγκη ιδεολογική) ... επιλογή του ερμηνευτή. Η άποψη της μιας «ορθής λύσης» που μας την εξασφαλίζει «νομική» μέθοδος της ερμηνείας που αντιδιαστέλλεται μάλιστα με κάποια υποθετική «ερμηνεία» εκτίθεται σε δύο σοβαρούς κινδύνους: i) θα πρέπει να της αποδοθεί το – ασφαλώς όχι ηθελημένο- αποτέλεσμα της απροσδόκητης αναβίωσης της

θεωρίας της πολιτικής ουδετερότητας άποψη με μοναρχική προέλευση και με ιστορικά αποδεδειγμένη αντιδημοκρατική λειτουργία ii) Η κατασκευή της αντιδιαστολής μεταξύ «νομικής» και «πολιτικής» ερμηνείας, όπως σημειώνει ο Ελευθέριος Βενιζέλος επιτρέπει την παρατήρηση πως το σχήμα «νομική» - «πολιτική» ερμηνεία του Συντάγματος αποδίδει απρόθυμα το χαρακτηρισμό (μάλλον τη μορφή) της πολιτικής ερμηνείας με κάθε εκδήλωση ερμηνευτικής διαφωνίας, σε κάθε περίπτωση προβολής διαφορετικών ερμηνευτικών προτάσεων. Μέσα στο σχήμα αυτό «νομική ερμηνεία είναι όποια πρόλαβε να αυτοχαρακτηριστεί έτσι». ¹¹

2.3 Πρακτική εναρμόνιση

Η πρακτική εναρμόνιση προτάθηκε ως μέθοδος συγκεκριμενοποίησης του κανονιστικού περιεχομένου των συνταγματικών κανόνων και προβάλλεται κυρίως ως μέθοδος για την άρση των αντιθέσεων στις περιπτώσεις που δεν προβλέπεται επιφύλαξη υπέρ του νόμου. Έχει καταστεί σαφές ότι υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες είναι απαραίτητος ο περιορισμός του συνταγματικού δικαιώματος παρά το ότι ο συντακτικός νομοθέτης δεν προβλέπει επιφύλαξη υπέρ του νόμου. Δεν περιορίζονται μόνο τα δικαιώματα που συνοδεύονται με επιφύλαξη νόμου αλλά και τα ανεπιφύλακτα. Η δικαιολόγηση περιορισμού των ανεπιφύλακτων συνταγματικών δικαιωμάτων βρίσκεται στην ύπαρξη άλλης συνταγματικής διάταξης. Οδηγήθηκε έτσι η γερμανική θεωρία στην αποδοχή μη

¹¹ Μάνεσης Α. Ατομικές Ελευθερίες 1982 σελ.65 επ.

ρητών περιορισμών των συνταγματικών δικαιωμάτων που πηγάζουν από τη συστηματική του Συντάγματος. Στόχος της μεθόδου αυτής είναι η εξασφάλιση της εφαρμογής όλων των διατάξεων, ώστε να προκύψει δίκαιη εξισορρόπηση, στο πλαίσιο πάντοτε της συγκεκριμένης περίπτωσης. Η θεωρία της πρακτικής εναρμόνισης υποδεικνύει ότι οι περιορισμοί των συνταγματικών δικαιωμάτων προκύπτουν από τη συστηματική ερμηνεία των συνταγματικών διατάξεων. Η χρησιμότητά της δεν περιορίζεται μόνο στις περιπτώσεις των ανεπιφύλακτων, αλλά και των δικαιωμάτων με επιφύλαξη νόμου και καθίσταται έτσι σαφέστερη η δευτερεύουσα σημασία της επιφύλαξης νόμου. Η μεθοδολογική διάκριση ανάμεσα στην αναλογικότητα και την πρακτική εναρμόνιση με κριτήριο την ύπαρξη επιφύλαξης νόμου δεν είναι αποτελεσματική.¹²

¹² Δημητρόπουλος Ανδρέας Γ. Συνταγματικά Δικαιώματα γενικό μέρος, Σύστημα Συνταγματικού δικαίου, Τόμος Γ-Ημίτομος Ι Αθήνα 2005 σελ.250

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Τύπος και προσωπικότητα-Σύγκρουση αυτών

α) Γενικά περί τύπου και δραστηριότητάς του β) η ελευθερία του τύπου ως ατομικά δικαιώματα ως θεσμική εγγύηση

α) Το άρθρο 14 κατοχυρώνει την ελευθερία του τύπου ως ατομικό δικαίωμα και ως θεσμική εγγύηση. Επίσης το Σύνταγμα κατοχυρώνει την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας με το άρθρο 5 παραγ. 1. Καθένας έχει το δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή και τα χρηστά ήθη. Έτσι κατοχυρώνεται η γενικότερη ελευθερία του ανθρώπου ως με την αντικειμενική και υποκειμενική της διάσταση ως αντικειμενική αρχή και ως «μητρικό θεμελιώδες δικαίωμα».

Το Σύνταγμα κατοχυρώνει την ελευθερία ως εξειδίκευση της ανθρώπινης αξίας, ως ελευθερία για όλους και όχι ως ελευθερία των λίγων, των ισχυροτέρων.

Το Σύνταγμα προστατεύει την προσωπικότητα του κάθε ανθρώπου.

Το Σύνταγμα αναγνωρίζει σε κάθε άνθρωπο το δικαίωμα να διαθέτει ελεύθερα τον εαυτό του προς τις κατευθύνσεις τις οποίες τα ίδιο επιλέγει. Η διάταξη αυτή καλύπτει επομένως οποιαδήποτε εκδήλωση της

ανθρώπινης προσωπικότητας. Η συνταγματική προστασία της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας έχει καθολικό χαρακτήρα, αναφέρεται δηλαδή σε οποιαδήποτε εκδήλωση, σε οποιαδήποτε περιοχή της ανθρώπινης ζωής.

Το άρθρο 5 παραγ. 2 προστατεύει την τιμή, την ζωή και την ελευθερία, τις οποίες απολαμβάνουν όσοι βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων.

Εξαιρέσεις επιτρέπονται στις περιπτώσεις που προβλέπει το διεθνές δίκαιο.

Ενώ στις απαρχές της νεότερης συνταγματικής ιστορίας ο τύπος συνιστούσε το κατ' εξοχήν μέσο προστασίας της ανθρώπινης αξίας, σήμερα, εξοπλισμένος με τα ποικίλα επιτεύγματα της σύγχρονης τεχνολογίας, ενδέχεται να έλθει σε σύγκρουση με το έννομο αγαθό της προσωπικότητας.

Η ένταση της τριβής μεταξύ ελευθερίας του τύπου και προσωπικότητας γίνεται συνειδητή, μόνο αν λάβουμε υπόψη το σύνολο των δραστηριοτήτων του τύπου. Είναι αναμφίβολο εάν υπάρχει εκδήλωση της ζωής του ανθρώπου που να μην έρχεται σε επαφή με τον τύπο: πολιτική, οικονομία, τέχνες, επιστήμη, θρησκεία, αθλητισμός, κοινωνική ζωή, ατυχήματα, εγκλήματα, δημόσια επικοινωνία, προσφορά αγαθών, και διαφήμιση, αποτελούν τομείς για τους οποίους ο τύπος μεταδίδει ειδήσεις και εκφέρει γνώμη και κρίσεις.

Στη δημοσιότητα έρχονται όχι μόνο πολιτικά γεγονότα, αλλά και κάθε συμβάν για το οποίο υπάρχει ενδιαφέρον του συνόλου ή μερίδας του το οποίο καλείται να ικανοποιήσει ο τύπος μέσω της διάδοσης ειδήσεων, κρίσεων, πληροφοριών και εικόνων.

Ο τύπος οφείλει να φέρει στη δημοσιότητα γεγονότα και γνώμες που απαιτούν δημόσιο διάλογο ή ανταλλαγή απόψεων, όπως είναι η περίπτωση παροχής ειδήσεων και έκφρασης γνώμων στο χώρο της πολιτικής, φέροντας στο φως της δημοσιότητας περιστατικά και κρίσεις που αφορούν την πολιτική ζωή της χώρας. Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας συμβάλλουν στο σχηματισμό του δημοκρατικού φρονήματος των πολιτικών και ασκούν δημόσια κριτική της πολιτικής εξουσίας και κοινωνίας.

Επιπλέον όμως ο τύπος συνιστά τον κατ' εξοχήν χώρο όπου εκφράζονται οι πολιτιστικές και ηθικές αξίες της κοινωνίας. Από τη σύνθετη αποστολή που αναγνωρίζεται στον τύπο απορρέει η ανάθεση σε αυτόν του καθήκοντος διαφύλαξης ξένων συμφερόντων, σχηματισμού πολιτικής βούλησης και γνώμης όπως και η πολιτιστική και ηθική επιμόρφωση των πολιτών.¹³

β) Η κατά το άρθρο 14παρ.1και2 του Συντάγματος ελευθερία του τύπου αποτελεί ατομικό δικαίωμα και συγχρόνως θεσμική εγγύηση .Το ατομικό δικαίωμα της ελευθερίας του τύπου υπόκειται στους περιορισμούς του Συντάγματος,είναι όμως απαλλαγμένο από νομικά καθήκοντα,ενώ η θεσμική εγγύηση του τύπου συνδέεται με

¹³ Καράκωστας Κ.Γιάννης Τύπος και Προσωπικότητα Αθήνα2000 σελ.21-22

καθήκοντα και κατευθύνεται προς ορισμένους σκοπούς. Μέσω της θεσμικής εγγύησης παρέχεται συνταγματική κατοχύρωση του τύπου λόγω της αποστολής και των σκοπών του θεσμού που αποτελούν προστατευόμενο από το Σύνταγμα δημόσιο συμφέρον.¹⁴

Η αρνητική πλευρά του δικαιώματος (status negativus) απαγορεύει τις κρατικές παρεμβάσεις όπως την λογοκρισία, ενώ στη θετική πλευρά του ατομικού δικαιώματος ανήκουν, η ελευθερία έκδοσης, εκτύπωσης και κυκλοφορίας. Ο καθορισμός της τιμής πώλησης της εφημερίδας αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της ελευθερίας έκδοσης της κυκλοφορίας και διάδοσης στο αναγνωστικό κοινό φορείς ελευθερίας του τύπου δεν είναι τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου αλλά και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Έτσι προστατεύεται η εφημερίδα από το Σύνταγμα και η έκδοση εφημερίδας από οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η ελευθερία του τύπου προστατεύεται απέναντι στην κρατική αλλά και κοινοτική εξουσία.

Η συνάντηση του ατομικού δικαιώματος της ελευθερίας έκφρασης και ειδικότερα της ελευθερίας του τύπου με το έννομο αγαθό της προσωπικότητας ενδέχεται να είναι αρμονική, μπορεί όμως και όχι.

Αν δεν είναι αρμονική, γεννάται θέμα σύγκρουσης δύο κατοχυρωμένων από το Σύνταγμα αγαθών που επιβάλλει την ad hoc στάθμισή τους. Η στάθμιση μπορεί

¹⁴ Δαγτόγλου Δ.Π. Συνταγματικό Δίκαιο-Ατομικά Δικαιώματα (συντετμημένη έκδοση) 2001 σελ.31

να οδηγήσει είτε στην επικρότηση της ελευθερίας του τύπου στο χώρο της ελευθερίας της προσωπικότητας είτε, αντίθετα, στον περιορισμό της ελευθερίας του τύπου υπέρ του δικαιώματος της προσωπικότητας.¹⁵

3.2 Το δικαίωμα της προσωπικότητας ως περιορισμός της ελευθερίας του τύπου

Το άρθρο 10 της Σύμβασης της Ρώμης παρέχει το όριο το οποίο δεν επιτρέπεται να υπερβεί ο εσωτερικός νόμος, θεσπίζοντας περιορισμούς άλλους από αυτούς που θέτει η Σύμβαση. Μεταξύ αυτών των περιορισμών είναι το δικαίωμα της προσωπικότητας της ΑΚ57.

Οι γενικοί περιορισμοί που θέτουν οι νόμοι του κράτους ως όριο της ελευθεροτυπίας πρέπει να μη θίγουν τον πυρήνα του ατομικού δικαιώματος της ελευθερίας του τύπου.

Όμως η ελευθερία του τύπου και η προστασία της δεν πρέπει να συνεπάγεται τη θυσία άλλων έννομων αγαθών.

¹⁵ Καράκωστας Κ.Γιάννης Τύπος και Προσωπικότητα Αθήνα2000 σελ23,26

3.3 Ελευθερία του τύπου ως περιορισμός του δικαιώματος της προσωπικότητας. Δικαιολογημένο συμφέρον

Η συνταγματική διάταξη του άρθρου 14 παραγ. 2 θεσπίζει τη θεσμική εγγύηση της ελευθερίας του τύπου, προκειμένου να εξυπηρετηθεί το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου για πληροφόρηση.

Σκοπός της διάταξης αυτής είναι η παροχή εγγύησης για την απρόσκοπτη διαφύλαξη ξένων συμφερόντων και όχι για το συμφέρον των συγκεκριμένων φορέων, δηλ. του ίδιου τύπου. Η νομιμότητα των επιμέρους ενεργειών του τύπου για τη διαφύλαξη των ξένων συμφερόντων κατοχυρώνεται από το άρθρο 367 ΠΚ, όπου γίνεται λόγος για δικαιολογημένο ενδιαφέρον, το οποίο αίρει τον παράνομο χαρακτήρα της δυσφήμισης.

Το δικαιολογημένο συμφέρον συνιστά ειδικό λόγο άρσης του άδικου χαρακτήρα της πράξης, αναγνωριζόμενο αποκλειστικά και μόνο στις περιπτώσεις που ορίζει ο ποινικός νόμος (άρθρο 367).

Η διάταξη του άρθρου 367 συνιστά εξειδίκευση της αρχής του άρθρου 20 ΠΚ σύμφωνα με την οποία ο άδικος χαρακτήρας της πράξης αποκλείεται, οσάκις αυτή αποτελεί ενάσκηση δικαιώματος ή καθήκοντος που επιβάλλεται από το νόμο.

Εφαρμοζόμενη στο χώρο του αστικού δικαίου, η διάταξη αυτή αίρει τον παράνομο χαρακτήρα της προσβολής των έννομων αγαθών του προσώπου το οποίο ζημιώθηκε από πράξη άλλου, είτε αδικοπραξία υπό τη γενικότερη έννοια του νόμου (ΑΚ 914 ΕΠ), είτε ειδικά προσβολή της προσωπικότητάς του (ΑΚ-57).

Η νεότερη ποινική επιστήμη θεωρεί ως δικαιολογημένο συμφέρον ή ενδιαφέρον σκοπό που αναγνωρίζεται από την έννομη τάξη, ως εναρμονιζόμενος προς αυτή η μη κατατεθειμένος προς το θετικό δίκαιο και τα χρηστά ήθη.

Η αναγνώριση δικαιολογημένου συμφέροντος δεν εξαρτάται από την ύπαρξη ρητής διάταξης, η οποία αποδέχεται ή επιδοκιμάζει το σκοπό. Αρκεί ο σκοπός να εναρμονίζεται προς την έννομη τάξη και τα χρηστά ήθη, σχέση που πρέπει να διατηρείται ακόμα και όταν με την διαφύλαξη του δικαιολογημένου ενδιαφέροντος προσβάλλεται η τιμή τρίτου προσώπου.

Σύμφωνα με την παραπάνω άποψη, το δικαιολογημένο συμφέρον μπορεί να κείται στο πεδίο του ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου ή ακόμα σε πεδίο που δεν ρυθμίζεται και από την έννομη τάξη.

Το στοιχείο του «δικαιολογημένου» αφενός καθορίζει τα αντικειμενικά όρια του επιδιωκόμενου σκοπού και αφετέρου επηρεάζει το περιεχόμενο της εκδήλωσης που χρησιμοποιήθηκε προκειμένου να διαφυλαχθεί το συμφέρον.

Ο σκοπός θα πρέπει να εγκρίνεται ή έστω να μην αποδοκιμάζεται από την έννομη τάξη, η δε εκδήλωση για την προστασία του δικαιολογημένου συμφέροντος να είναι το αναγκαίο και επιβεβλημένο από τις περιστάσεις μέσο για εξυπηρέτηση του σκοπού.¹⁶

¹⁶ Καράκωστας Κ.Γιάννης Τύπος και Προσωπικότητα Αθήνα2000 σελ28-29

Ωστόσο αν και αναγνωρίζεται από την ελληνική θεωρία ότι το τύπος ασκεί λειτούργημα, δεν γίνεται αποδεκτός ο δημόσιος χαρακτήρας του λειτουργήματος που θα προσέδιδε στον τύπο υπερέχουσα νομική θέση για την προάσπιση δικαιολογημένων συμφερόντων σε σχέση με αυτήν που αναγνωρίζεται στους ιδιώτες.

Κατά την κρατούσα άποψη, ο τύπος επιτελεί κοινωνικό και όχι δημόσιο λειτούργημα, ασκώντας καθήκοντα τα οποία ο ίδιος επιλέγει βάσει της αποστολής του που συνίσταται στην πληροφόρηση και τη σύμπραξη για τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης.

Η παρέμβαση του τύπου ως μέσου προς επίτευξη, αναγνωριζόμενου από την έννομη τάξη σκοπού ενδέχεται να συνιστά εύλογο μέσο, δεν είναι όμως απαραίτητα και το επιβεβλημένο μέσο για τη διαφύλαξη δικαιολογημένου συμφέροντος.

Το θέμα κρίνεται μετά από εκτίμηση των ειδικών συνθηκών και περιστάσεων της συγκεκριμένης περίπτωσης. Εφόσον κριθεί η προσφυγή στον τύπο είναι το επιβεβλημένο μέσο για την προστασία δικαιολογημένου συμφέροντος ερευνάται εάν τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη δημοσιογραφική έρευνα ή την

αναγκαία για την εκπλήρωση της αποστολής του τύπου, δηλαδή για την προστασία δικαιολογημένου συμφέροντος.

Προϋπόθεση της στάθμισης του δικαιολογημένου συμφέροντος με άλλο προσβληθέν ή απειλούμενο έννομο αγαθό είναι να συντρέχουν οι προϋποθέσεις των καταστάσεων ανάγκης και ειδικότερα:

α) Να υπάρχει επικείμενος κίνδυνος, που στην περίπτωση του τύπου συνίσταται στο ενδεχόμενο βλάβης του κοινωνικού συνόλου λόγω της μη δραστηριοποίησης του τύπου

β) Ο κίνδυνος αυτός να μην μπορεί να αποτραπεί με άλλο τρόπο, παρά μόνο με επέμβαση του τύπου στην προσωπικότητα.

γ) Η αξία του θυσιαζόμενου αγαθού να είναι τουλάχιστον ανάλογη προς την αξία του αγαθού που απειλείται.¹⁷

¹⁷ Καράκωστας Κ.Γιάννης Τύπος και Προσωπικότητα Αθήνα2000 σελ 31-32

3.4 Η στάθμιση των συμφερόντων στη σύγκρουση μεταξύ των δικαιωμάτων της ελευθερίας του τύπου και της προσωπικότητας

Η εφαρμογή ή όχι των διατάξεων περί προστασίας της προσωπικότητας από επεμβάσεις του τύπου κρίνεται βάσει του αποτελέσματος της στάθμισης των δύο αντιτιθεμένων εκ νόμων αγαθών ή συμφερόντων: Της προστασίας της προσωπικότητας και της ελευθερίας του τύπου.

Το θέμα είναι όμως με ποιο τρόπο θα πραγματοποιηθεί η στάθμιση. Αφετηρία της στάθμισης μπορούν ν' αποτελέσουν οι συγκρινόμενες ατομικές ελευθερίες ή η ελευθερία ανάπτυξης της προσωπικότητας και η ελευθερία έκφρασης, οι οποίες ανήκουν αδιάσπαστα στην αξία του ανθρώπου. Οι ελευθερίες αυτές τριτενεργούν έμμεσα στο χώρο του ιδιωτικού δικαίου μέσω κυρίως της ΑΚ 57 και αποτελούν συγχρόνως έννομα αγαθά του ιδιωτικού δικαίου, τα οποία θεμελιώνουν αξίωση αποχής από ορισμένη συμπεριφορά και αξίωση για ενεργητική συμπεριφορά.

Η στάθμιση όμως μπορεί να ξεκινήσει και από το απόλυτο, αποκλείον κάθε επέμβαση τρίτου, δικαίωμα της προσωπικότητας του προσβληθέντος.

Η επέμβαση στο έννομο αυτό πεδίο είναι, κατ' αρχήν, παράνομη εφόσον διαπιστωθεί ότι το προσβληθέν αγαθό αποτελεί στοιχείο της προσωπικότητας.

Αφού διευκρινισθεί ότι το αγαθό που προσεβλήθη περιλαμβάνεται στο πεδίο αυτό, σε ένα δεύτερο βήμα

εξετάζεται κατά πόσο ο προσβάλλων είναι δυνατόν να επικαλεστεί ένα «δικαίωμα» επέμβασης, έναν από το νόμο οριζόμενο λόγο άρσης του παράνομου χαρακτήρα της πράξης (άμυνα, κατάσταση ανάγκης, κλπ) ή με την ύπαρξη δικαιολογημένου συμφέροντος μέσω του οποίου να εκφράζεται η συνταγματική αρχή της ελευθεροτυπίας στο χώρο του ιδιωτικού δικαίου.

Οσάκις ο νόμος προβλέπει έναν απόλυτο λόγο, ο οποίος δικαιολογεί τη συμπεριφορά του δράστη, η επιλογή ή η στάθμιση γίνεται από το νομοθέτη, ενώ ο δικαστής καλείται να την εφαρμόσει στα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά. Εάν ο λόγος είναι σχετικός, η αρμοδιότητα αυτή ανατίθεται στον δικαστή, του οποίου όμως η ελευθερία δεν είναι απεριόριστη.

Στο μέτρο του δυνατού, ο εφαρμοστής του δικαίου θα πρέπει να αναζητήσει κριτήρια αν όχι γενικά, τουλάχιστο που να μπορούν να καταστούν γενικά και να εφαρμοστούν σε ανάλογες περιπτώσεις. Ο δικαστής θα πρέπει να λάβει υπόψη την προσβολή (τη φύση του προσβληθέντος αγαθού, τη βαρύτητα της προσβολής και τις συνέπειές της για το θύμα) και το δικαιολογητικό λόγο που επικαλείται ο δράστης (τη θεμελίωσή του, τη βαρύτητα και τις συνέπειες σε περίπτωση απόρριψής του).

Πρακτικό ενδιαφέρον για τις υποθέσεις του τύπου παρουσιάζουν κυρίως η συναίνεση του θύματος και η ύπαρξη δικαιολογημένου συμφέροντος.¹⁸

¹⁸ Καράκωστας Κ.Γιάννης Τύπος και Προσωπικότητα Αθήνα2000σελ.84-85

3.5 Δικαιολογημένο συμφέρον

Η έννοια του δικαιολογημένου συμφέροντος εισάγεται στο χώρο του δικαιώματος της προσωπικότητας μέσω της διάταξης 367 Π.Κ. και εκφράζει τη συνταγματική αρχή της ελευθεροτυπίας στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου.

Δικαιολογημένο συμφέρον υπάρχει όταν η θυσία που επιβάλλεται στο θύμα κρίνεται κατώτερη από το όφελος που μπορεί να αποκομίσει μια ομάδα προσωπική, το κοινωνικό σύνολο.

Ως δικαιολογημένο συμφέρον πρέπει να νοηθεί το συμφέρον του κοινού για πληροφόρηση, το οποίο να μην δεν συνιστά απόλυτο δικαιολογητικό λόγο επέμβασης στην προσωπικότητα, η επίκλησή του όμως από το δράστη, οδηγεί σε στάθμιση συμφερόντων. Κατά τη στάθμιση, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη : α) Η συνταγματική αναγνώριση της ελευθερίας έκφρασης και ειδικότερα μέσω του τύπου η οποία προσδίδει ιδιαίτερο βάρος στην αποστολή του τύπου.

Στην περίπτωση όμως επεμβάσεων στο χώρο της προσωπικότητας, στην πλάστιγγα τίθενται δύο εξίσου προστατευόμενα και ευαίσθητα σε μία διακρατική κοινωνία έννομα αγαθά, γεγονός που καθιστά τη στάθμιση ιδιαίτερα δυσχερή. β) Οι περιλαμβανόμενες σε καταστατικά δημοσιο-γραφικών ενώσεων, συλλογικές συμβάσεις, διακηρύξεις ή δημοσιογραφικούς κώδικες δεοντολογικοί κανόνες δημοσιογρα-φικής συμπεριφοράς, οι οποίοι δε δεσμεύουν μεν τον δικαστή, η παραβίασή τους όμως

μπορεί να θεμελιώσει τον παράνομο χαρακτήρα της προσβολής (όχι όμως και το αντίστροφο). γ) Δεδομένου ότι η θέση του τύπου και γενικότερα των μέσων μαζικής επικοινωνίας δεν διαφέρει ριζικά στις διάφορες δημοκρατικές κοινωνίες ο δικαστής οφείλει να λάβει υπόψη κατά την στάθμιση των συμφερόντων τα διεθνή κείμενα που έχουν διατυπωθεί σχετικά με τη θέση και τις δραστηριότητες του τύπου και τα οποία συντελούν στη διαμόρφωση του περιεχομένου των συναλλακτικών ηθών και της αντικειμενικής καλής πίστης.

Η αρχή του δικαιολογημένου συμφέροντος έχει τις ακόλουθες συνέπειες :

α) Το καθήκον επιμέλειας το οποίο οφείλει να τηρεί ο τύπος όσον αφορά την παρουσίαση πραγματικών γεγονότων, αμβλύνεται, σε περίπτωση θεμάτων που ενδιαφέρουν ιδιαίτερα την κοινή γνώμη και βρίσκονται στο κέντρο της επικαιρότητας έστω και αν αυτό έχει επιπτώσεις για την τιμή μεμονωμένων ατόμων.

β) Η συμμετοχή ενός ατόμου σε πολιτικούς διαξιφισμούς και ως εκ τούτου επικέντρωση στο πρόσωπό του της κοινής γνώμης, το υποχρεώνει να ανέχεται υποτιμητική ή μειωτική του κύρους του κριτική για το πρόσωπό του, τον τρόπο ζωής κ.λ.π.

Αυτό ισχύει για πρόσωπα της πολιτικής ζωής, αλλά και για άτομα τα οποία παίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομική, κοινωνική ή καλλιτεχνική ζωή, τα οποία πρέπει

να είναι διατεθειμένα να δέχονται αυξημένη κριτική ή επίθεση.¹⁹

¹⁹ Καράκωστας Κ.Γιάννης Τύπος και Προσωπικότητα Αθήνα2000σελ 90-91

Συμπέρασμα

Από την ανάλυση της στάθμισης των συμφερόντων ως τρόπου επίλυσης του νομικού προβλήματος της «σύγκρουσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων» απορρέουν τα εξής:

α) Η άσκηση ενός δικαιώματος από ένα ή περισσότερα μέλη της κοινωνίας μπορεί να επιφέρει τον περιορισμό της άσκησης ενός θεμελιώδους δικαιώματος άλλων μελών της κοινωνίας. Έτσι έχουμε σύγκρουση συνταγματικά κατοχυρωμένων ελευθεριών.

β) « Η στάθμιση των συμφερόντων» είναι ένας από τους τρόπους επίλυσης της νομικής σύγκρουσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

γ) Το ατομικό δικαίωμα της ελευθερίας του τύπου πολύ συχνά έρχεται σε σύγκρουση με το έννομο αγαθό της προσωπικότητας.

δ) Ο σεβασμός της προσωπικότητας κάθε ανθρώπου έχει προτεραιότητα. Υποχωρεί μόνο όταν το ενδιαφέρον πληροφόρησης κριθεί ότι προέχει – μετά από ad hoc στάθμιση των συμφερόντων.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

1. 98/2002 ΕφΔωδ.

{Αρμ. (2003) σελ. 187, Δωδ.Νομ.(2003) σελ. 26}

Προσβολή προσωπικότητας δια του τύπου με δημοσίευση αναληθούς δημοσιεύματος.

Προϋποθέσεις επιδίκασης χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης. Ευθύνη του ιδιοκτήτη του εντύπου κατά το ν. 1178/1981, καθώς και του εκδότη και του διευθυντή σύνταξης του εντύπου. Η ευθύνη του ιδιοκτήτη είναι αντικειμενική. Ελάχιστο ποσό της χρηματικής ικανοποίησης. Το δικαίωμα της ελευθεροτυπίας και της ελεύθερης δημοσιογραφίας, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 14 του συντάγματος, δεν πρέπει να ασκείται καταχρηστικά. Εγκλήματα κατά της τιμής κατά τα άρθρα 361 επ. του ΠΚ. Άρση του άδικου χαρακτήρα της πράξης που γίνεται από δικαιολογημένο ενδιαφέρον όπως αυτό των δημοσιογράφων για τη δημοσίευση ειδήσεων, εκτός αν συντρέχουν οι όροι της συκοφαντικής δυσφήμισης ή υπάρχει σκοπός εξύβρισης. Ο λόγος αναίρεσης εκ του άρθρου 559 παραγ. 11 του ΚπολΔ. Στην κατ' έφεση δίκη δεν είναι επιτρεπτή η επίκληση εγγράφου, όταν στις προτάσεις δεν γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένα μέρη των πρωτόδικων προτάσεων, όπου γίνεται σαφής αναφορά στο έγγραφο αυτό. Το ίδιο ισχύει και όταν ο εγκαλών ενσωμάτωσε αντίγραφο των πρωτόδικων προτάσεων του στις προτάσεις ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου.

2. 1653/1983 ΑΠ

{NoB(1984) σελ. 543}

Εξύβριση ή δυσφήμιση δια του τύπου. Δεν συνιστούν άδικες πράξεις δυσμενείς κρίσεις για επιστημονικές, καλλιτεχνικές κ.λ.π. εργασίες όταν γίνονται για άσκηση νόμιμης εξουσίας, προστασία δικαιώματος (π.χ. ενημέρωση – πληροφόρηση κοινωνικού συνόλου), εκτέλεση νόμιμων καθηκόντων κ.λ.π. Συνιστούν άδικες πράξεις όταν περιέχουν σκοπό εξυβρίσεως. Πότε υπάρχει. Απαραίτητη η αναφορά των σχετικών πραγματικών περιστατικών από το δικαστήριο. Αναιρετέα η απόφαση Εφετείων λόγω ελλείψεως νομίμων βάσεων.

3. 60/1979 ΑΠ

{NoB (1979) σελ. 843}

Δυσφήμιση απλή και συκοφαντική. Άρση του άδικου χαρακτήρα της πράξης της απλής δυσφήμισης. Προϋποθέσεις απόδειξης της αλήθειας του δυσφημιστικού γεγονότος. Προστασία δικαιολογημένου ενδιαφέροντος. Στην έννοια αυτού περιλαμβάνεται και η εκ μέρους των δημοσιογράφων επίκριση πράξεων που ενδιαφέρουν το κοινό ως και των πράξεων και της δράσης των ασκούντων δημόσιο λειτούργημα. Ποινική Δικονομία. Αναίρεση απόφαση για έλλειψη ειδικής αιτιολογίας και εκ πλαγίου παράβαση.

4. 594/1992 ΕφΑθ

{ΕλλΔνη (1993) σελ. 1515}

Αστική Ευθύνη Τύπου – Συκοφαντικό Δημοσίευμα

Προϋπόθεση της ευθύνης του ιδιοκτήτη του εντύπου η ύπαρξη υπαιτιότητας. Έννοια δυσφήμισης, συκοφαντικής δυσφήμισης και εξύβρισης. Άρση του άδικου χαρακτήρα αυτών.

5. 13/1999 ΑΠ

{Το Σ 2 (1999) σελ. 253}

Υπόθεση Μπαμπινιώτη. Η ελευθερία επιστήμης και έρευνας, ελευθερίας εκφράσεως, προστασία της προσωπικότητας (άρθρα 16 παραγ. 1, 14 παραγ. 1,2 και 3,5 παραγ. 1). Η προστασία της ελευθερίας επιστήμης, έρευνας και εκφράσεως, επειδή αποσκοπεί στη διαφύλαξη ύψιστων κοινωνικών αγαθών, καλύπτει (νομιμοποιεί) και προσβολές του δικαιώματος της προσωπικότητας που τυχόν ενυπάρχουν στην ενάσκησή τους, οι οποίες έτσι, εφόσον δεν προσβάλλεται η αξία του ανθρώπου, δεν είναι παράνομες διότι η προσωπικότητα και αν θίγεται, έχει στη συγκεκριμένη περίπτωση υποδεέστερη σημασία σε σχέση με το αγαθό των ως άνω ελευθεριών. Αυτό συμβαίνει και όταν, κατά τη σύνταξη γλωσσικού λεξικού, ο λεξικογράφος καταγράφει τις ποικίλες σημασίες ή χρήσεις ορισμένων λέξεων ή φράσεων που θεωρούνται μειωτικές ή εξυβριστικές, εφόσον ο ίδιος δεν υιοθετεί ούτε αποδέχεται τη σημασία αυτή. Μειοψηφία. Δεκτή η αίτηση αναιρέσεως.

6. 1407/1988 ΑΠ

{ΕλλΔνη (1990) σελ. 95, ΕΕΝ (1989) σελ. 686, ΝοΒ (1989) σελ. 1207}

Αστική Ευθύνη του Τύπου: Εξύβριση και απλή Δυσφήμιση – άρση ή μη του άδικου χαρακτήρα αυτών. Σκοπός εξυβρίσεως: Κρίση περί μη υπάρξεως εκ μέρους του συντάκτη του επίμαχου δημοσιεύματος σκοπού εξυβρίσεως, και μη

συνδρομής συγγνωστικής πραγματικής πλάνης αίρουσας τον άδικο χαρακτήρα της πράξεως (και συνεπώς την παρανομία) ως στοιχείο της αδικοπραξίας.

7. 709/1999 ΠολΠρΑθ.

{ΕΕΜΠΔ (2001) σελ., ΝοΒ (1999) σελ. 1438}

Προστασία της προσωπικότητας. Για την εφαρμογή των διατάξεων περί προστασίας της προσωπικότητας απαιτείται παράνομη ενέργεια με την οποία προσβάλλεται η προσωπικότητα ενός ατόμου. Με την διάταξη του άρθρου μόνου του ν, 1178/1981 καθιερώνεται αντικειμενική ευθύνη του ιδιοκτήτη κάθε εντύπου. Για την ικανοποίηση της ηθικής βλάβης του αδικηθέντος, εάν δεν υπάρχει, για οποιοδήποτε λόγο, υπαιτιότητα στο πρόσωπο του συντάκτη, εκδότη και διευθυντή του εντύπου, τότε δεν υπάρχει ευθύνη του εκδότη και ως εκ τούτου δεν θεμελιώνεται αξίωση προς αποζημίωση των θιγομένων από το δημοσίευμα προσώπων. Είναι επιτρεπτά δημοσιεύματα για την πληροφόρηση, ενημέρωση και κατατόπιση του κοινού, συνδεδόμενα ακόμη και με οξεία κριτική και δυσμενείς χαρακτηρισμούς των προσώπων στα οποία αναφέρονται. Όμως και σ'αυτήν την περίπτωση ο άδικος χαρακτήρας της εξυβριστικής ή δυσφημιστικής εκδηλώσεως δεν αίρεται και συνεπώς παραμένει η παρανομία ως συστατικό στοιχείο της αδικοπραξίας, όταν η εκδήλωση αυτή αποτελεί συκοφαντική δυσφήμιση ή όταν από τρόπο αι από τις περιστάσεις που έγινε, προκύπτει σκοπός εξυβρίσεως.

8. 4703/1998 ΠολΠρΑθ

{ΑρχΝ (1998) σελ. 523}

Τύπος. Σύνταγμα. Ελευθεροτυπία και ελεύθερη δημοσιογραφία. Υπόκειται στους περιορισμούς των νόμων. Υβριστικά και συκοφαντικά δημοσιεύματα. Άρση άδικου χαρακτήρα πράξεως κατά 367 ΠΚ. «Δικαιολογημένο ενδιαφέρον» έχουν κατά κύριο οι δημοσιογράφοι. Μπορούν να δημοσιεύουν ειδήσεις και σχόλια για τη σχετική πληροφόρηση και ενημέρωση του κοινού, συνοδευόμενα και με οξεία ακόμη κριτική και δυσμενείς χαρακτηρισμούς των προσώπων στα οποία αναφέρονται.

9. 7036/2002 ΠολΠρΑθ.

{Α΄ Δημοσίευση «Νόμος»}

Προσβολή προσωπικότητας μέσω τηλεοπτικής εκπομπής. Έκθεση περιστατικών του έντονα ιδιωτικού και οικογενειακού βίου. Προηγούμενη ρητή αντίθεση του ενάγοντα στην προβολή της εκπομπής διότι θα παραβιάζονταν το ιδιωτικό και οικογενειακό του απόρρητο με σημαντικές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των τέκνων του. Κριτήρια για την σημαντική προσβολή της προσωπικότητας. Επιβαρυντικά στοιχεία. Σκοπός εξύβρισης και προσβολή εκ προθέσεως. Υπόθεση διαζυγίου. Πραγματικά περιστατικά. Αποζημίωση ηθικής βλάβης. Ελάχιστη αποζημίωση για τηλεοπτικούς σταθμούς εθνικής εμβέλειας σύμφωνα με το Ν 1178/1981. Αντικειμενική ευθύνη του ιδιοκτήτη εντύπου ή του καναλιού και σε περίπτωση παραγωγής. Η μετάδοση περίληψης της απόφασης από τον ίδιο τηλεοπτικό σταθμό γίνεται υποχρεωτικά αποδεκτή μόνο σε περίπτωση αποδοχής καταψηφιστικής αγωγής. Αίτημα για παράλειψη της

προσβολής για το μέλλον απορρίπτεται γιατί δεν προέκυψε βάσιμη απειλή περί τούτου. Επιδίκαση δικαστικών εξόδων σε σχέση με απορριφθέντα αιτήματα και εξογκωμένο αίτημα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δαγτόγλου Απ. Συνταγματικό Δίκαιο – Ατομικά Δικαιώματα, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα/Κομοτηνή 1991.
2. Δημητρόπουλος Γ.Ανδρέας Συνταγματικά Δικαιώματα(γενικό μέρος), παραδόσεις, συνταγματικού δικαίου, τόμοςΓ, ημίτομοςΙ έκδοση Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2005.
3. Καρακώστας Κ. Γιάννης «Τύπος και Προσωπικότητα», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 2000.
4. Μάνεσης Α. Ατομικές Ελευθερίες, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα 1982.
5. Μαυριάς Γ. Κώστας, «Το συνταγματικό δικαίωμα του ιδιωτικού βίου», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα/Κομοτηνή 1982.
6. Μιχαηλίδης-Νουάρης Γεώργιος Το απαραβίαστο του ιδιωτικού βίου και ελευθερία του τύπου τόμοςΘ 1983
7. Ράικος Γ. Αθανάσιος, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου (τόμος Β – τεύχος Α).
8. Χρυσόγονος Χ. Κώστας, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα (Β΄ έκδοση αναθεωρημένη και συμπληρωμένη), εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα – 2002.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΟΙ – ΛΗΜΜΑΤΑ

- Δικαιολογημένο συμφέρον – Justifiable interest.
- Δικαίωμα επί της ίδιας εικόνας – Private picture's right.
- Δικαίωμα της προσωπικότητας – Individual's right.
- Ελευθερία τύπου – Freedom of the press.
- Προσβολή – Impignement.
- Προσωπικότητα – Individuality.
- Στάθμιση συμφερόντων – Counter balance of interest
- Σύγκρουση δικαιωμάτων – Conflict of rights.
- Συρροή δικαιωμάτων – Confluence of rights.
- Τιμή – Honor.
- Τύπος – Press.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αναφέρεται στη «στάθμιση των συμφερόντων» σαν τρόπο επίλυσης του νομικού προβλήματος της «σύγκρισης των θεμελιωδών δικαιωμάτων».

Αρχικά αναλύονται οι έννοιες της «σύγκρουσης των δικαιωμάτων», «της στάθμισης των συμφερόντων» και πώς γίνεται η «στάθμιση» από το αρμόδιο κρατικό όργανο.

Κατόπιν η εργασία αναφέρεται στη σύγκρουση της ελευθερίας του τύπου και του δικαιώματος της προσωπικότητας δύο δικαιωμάτων, συνταγματικά κατοχυρωμένων.

Επίσης παρατίθενται οι προσβολές της προσωπικότητας από τη δραστηριότητα του τύπου και πώς γίνεται η «στάθμιση» στη σύγκρουση του δικαιώματος της ελευθερίας του τύπου και του σεβασμού της προσωπικότητάς τους καθώς και πως το «δικαιολογημένο συμφέρον» δηλ. το συμφέρον του κοινού για πληροφόρηση δεν συνιστά πάντα απόλυτο δικαιολογητικό λόγο επέμβασης στην προσωπικότητα.

SUMMARY

The present essay refers to the "counter balance of interests" as a way of resolving the legal problem of the "fundamental rights' comparison".

Initially the concepts of "conflict of rights", "counter balance of interests" are analyzed and how the "evaluation" from the qualified governmental service is made.

Following the essay refers to the conflict of freedom of the press and individual's right, two rights constitutionally guaranteed.

Furthermore the impignements of personality from the press's activity are refereed and how the "counter balance" is accomplished in the conflict between the right of freedom of the press and the respect of the Individual's right as well as that the "justifiable interest", that is to say, the public's interest for information, doesn't always recommend an absolute justifying reason of intervention in the personality.